

DE TRIBUNE

Verachijnt dagelijks, behalve op Zon- en Feestdagen.
Redactie en Administratie: AMSTEL 85, AMSTER-
DAM. Tel. N. 4894.
Advertentie 20 cent per regel. Arbeidersorgani-
saties, aanvraag, betrekking, huur, verhuur enz.
10 cent per regel. Ingezonden Mededeelingen
25 cent per regel.

REV. SOC. VOLKSBLAD

ABONNEMENTSPRIJS: voor plaatsen, waar Agent-
schappen gevestigd zijn, per week 15 ct. Franco
per post per kwartaal bij vooruitbetaling: voor
NEDERLAND 11.95; voor BELGIË 12.90. Voor
andere bij de Postunie aangesloten landen 14.—.
PRIJS PER NUMMER 3 CENT.

Orgaan van de Sociaal-Democratische Partij (S.D.P.), onder Redactie van HENR. ROLAND HOLST, W. VAN RAVESTEIJN en D. J. WIJNKOOP.
Vaste medewerkers: J. C. Ceton, H. Gorter, B. Lansink Jr., A. Pannekoek, L. de Visser, G. J. A. Wesselingh, Ds. M. C. van Wijhe, e. a.

Abonnees op dit blad, in het bezit der verzekerings-
polis, zijn, volgens de daarvoor vastgestelde
bepalingen verzekerd tegen ONGEVALLEN voor

12500

bij levens-
lange geheele
invaliditeit,

1300

bij over-
lijden,

1200

bij verlies
van één hand
voet of oog,

1100

bij verlies
van een
duim,

160

bij verlies
van een
wijsvinger,

115

bij verlies van elken anderen
vinger, een en ander gewaar-
borgd door de Verzekering-Mij. Rokin 151, A'dam

THE OCEAN

WERELDOORLOG.

(Fragment uit Pan, een
Gedicht door Herman Gorter.)

En het geschiedde dat in donkerheid
Van wereldoorlog de arbeiders werden gesloot.

En 'k zag de slaven naar den oorlog gaan:
Voorover liepen hun drommen naar de aarde
Met het hoofd, hun lichtmillioenen aarden,
Voorover naar de aarde met het hoofd,
Hun lichamen waren fijn, diepkeurig,
En hunne hooften en hun ranke lijven.
Zooals de donkere groepen van kristallen
Gedreven worden door het groot Heelal.
Door 'n onbekende macht diep in hen zelve,
Zoo zag ik de slaven gaan. Als stralende
Kristallen.

Wat zijn d'Arbeiders anders dan kristallen?
Welk onderscheid is tusschen hen en kristallen?
Men zegt het leven. Leven kristallen niet?
Men zegt beweging. Beweging kristallen niet?
Men zegt de ziel. Heeft een arbeider een ziel?
Zooals de donkere atomen gaan.
Door 'n onbekende macht diep in hen zelve,
Stroomend door het onzalige Heelal,
Zoo zag ik de slaven gaan ten Wereld-
oorlog.

Want wat zijn slaven anders dan atomen?
Welk onderscheid tusschen hen en atomen?
Men zegt het leven. Leven atomen niet?
Men zegt beweging. Beweging atomen niet?
Men zegt de ziel. Heeft de arbeider een ziel?

Zooals de donkere atomen gaan
Door 'n onbekende macht diep in hen zelve,
Stroomend door het onzalige Heelal,
Zoo gingen de arbeiders ten Wereldoorlog.
Werden gedreven tot den Wereldoorlog.
Zooals de klare en wisselende nevel.
De donkerblauwe hemel boven ze.
Staat stil, — schitterend van duizende novel-
sterren.

Nevelenkaarsen, nevelenkernen,
Zoo kwamen de legers aan uit het Westen.
Dicht bij de zee, en vermoorden elkander.
En uit het Oosten kwamen donkere massa's
Als witte sneeuwbloemen, als keiken sneeuw.
Millioenen en millioenen en millioenen
Op uit den nevel, uit den somberen nevel.
Van het Oosten en ze vermoorden elkander.
En millioenen arbeiders stierven daar.
Als sneeuwvlokken, die sterven in het water.
Als de bloeiende sneeuw.

Die in bloemen van uit den hemel daalt,
En in de watervlakte sterft en sneeft.
En millioenen arbeiders stierven
't Verwringen gelaat ten dicht ontfloeren
hemel.

Het aangezicht waarin het leven was,
Ten donker ontfloeren lichtstralenden hemel.
En duizenden arbeiders werden begraven.
Het lichaam, het bloeiende lichaam, het
veelverlangende.

En zoo waren zij diep in den dienst,
Van 't Kapitaal.
En zoo waren zij met ziel en lichaam
Voor hem werkend, voor hem werkend alleen,
Dat zij ver lozen, ver van de Natuur.

Diep in den heldren nevel van den winter,
Diep in de blauwe boesheid der dalen,
Hoog in de gouden lichten op de bergen,
Diep in den zuivren adem van den morgen,
Hoog in den vuurigen middag, bij de avondster,
En diep in den nacht, lagen hunne lijken,
Der arbeiders lijken over de aarde.
Vreemd in de Natuur.

Als de geweldige kristallen in 't Heelal,
De sterrenbeelden, de Sterren-Giganten,
Zooals geweldige kristallen in 't Heelal,
Steds opkomen in het donkere Heelal,
En weer vergaan in het donkere Heelal.
Zooals witte sneeuwvlokken onttelbaar
Hoog laten fladderen hun witte bloemen,
Azalea's, witte rozen en lilies,
Laten vallen, zodat ze ver weg smelten
Of in de zee of in den hoogen nevel,
Zoo waren daar op die kristallen drommen
Van Arbeiders tot den Oorlog gekomen,
Zoo sneuvelden daar in den don'gen nevel
De Arbeiders tot den Oorlog gekomen,
Zooals millioenen prachtige atomen
Die weer vergaan in 't onzalige Heelal.

En ik zag naar de eindeloze lijken
Die als paarden glinsterden in 't Heelal.

En ik liep henom door de lichte lucht
En nam eenen der stervende op mijn schoot.
Zijn hoofd rustte toeder aan mijn lichaam,
Met de armen omvatte ik den naakten schouder.
En zacht keek ik neder in zijn gelaat.
Ontzetting, verwijding, en vol van smart
Keek de stervende mij aan. Waarvoor? Waarvoor?
En zacht ging 't d'ogen in den marmeren
dood.

Frankert voldoende!

Wij moeten degenen die ons per post iets
toezenden, dringend verzoeken dat voldoende
te frankeren en ons niet op kosten te
lagen. Speciaal lette men er op, dat brief-
kaarten sinds 15 Oct. gefrankerd moeten
worden met 3 cent (in de stad 2 cent).

Democratie of?

Wij moeten nog eens terugkomen op de
argumenten, die de vice-voorzitter der
Tweede Kamer, J. H. Schaper, in zijn
welhaast beruchte artikel van 31 October
ten beste gaf, om aan te tonen, dat het
blijven van Kamerleden in de Commissies
van Posthuma... een eisch der demo-
cratie zou zijn.

Niet zoozeer om de waarde dier argu-
menten zelf, als wel, omdat daardoor
mede licht geworpen wordt op het heele
vraagstuk van het parlementarisme.

Schaper begint met „in 't midden te
laten”, de bijzondere beweegredenen, die
Posthuma gehad heeft, om deze commis-
sies te benoemen en samen te stellen, zoo-
als hij deed. „Dat hij (Posthuma) er
sekelmatig Kamerleden inzette (en zelfs
de benoeming van Vliegen introk, toen
deze oplicht Kamerlid te zijn) is in ze-
ker opzicht bedenkelijk”.

Hier wordt dus toegegeven, dat Post-
huma boozee bedoelingen met die benoe-
mingen kan hebben gehad. Schaper zegt,
dat, wanneer het Posthuma's bedoeling
is geweest, om daardoor de kritiek te ver-
lammen, dit van een diplomatie van te
groven aard zou getuigen, om te
worden goedgekeurd.

M.a.w., wanneer Posthuma maar wat
finer op het diplomatieke bord gespeeld
had zou Schaper dit eer hebben toege-
kend. Men ziet: in zijn lange parlemen-
taire loopbaan heeft de ex-werkman zijn
oog gekregen voor de finesses van de
groeten der aarde.

„Maar, zoo gaat hij voort, met die oeg-
merken van Posthuma hebben wij ten
slotte niets te maken. Wij hebben te ver-
gen: was er reden om Kamerleden te ver-
zoeken, den Minister bij te staan in het
werk.”

En dan gaat Schaper betoogen, dat dit
zoo was.

Ook wij wenschen de kwestie nu eens
van die zijde, dus afgezien van alle bi-
zondere oegmerken of fouten van dezen
Minister, te bezien.

Schaper dan redeneert als volgt.

De taak der levensmiddelenvoorziening
is een ontzettend zware taak. Er valt
daarbij te worstelen met ontzettend moe-
lijke internationale verhoudingen, met de
wanorde van het kapitalistisch regien en
met de voortdurende zucht tot zwendelen
uit de jacht naar oorlogswinst voort-
spuitend.

Wij kunnen dit tot op zekere hoogte
beamen, al stelt Schaper de moeilijkheden
uit de internationale verhoudingen voort-
spuitend, expres veel te erg voor.

Wij laten ook daar, dat hij, geheel een
onrecht, spreekt van het „socialistische”,
dat er in de te nemen maatregelen zit. Dit
bewijst slechts opnieuw, dat Schaper hee-
lemaal niet meer weet, wat „socialistisch”
beteekent. Maatregelen, als die, welke b.v.
genomen worden krachtens de Distributie-
wet „socialistisch” te noemen, is zoo on-
lachelijk, dat de man, die ze zoo noemt,
daardoor bewijst, noch van de geschiede-
nis, noch van de maatschappelijke ont-
wikkeling iets af te weten.

Of denkt Schaper misschien, dat prijs-
bepaling door de Regering, vaststelling
van voorraden, verdeling van die voor-
raden, iets is, dat voor 't eerst in dezen
tijd is toegepast?

De ex-werkman moge niet veel weten,
maar hij heeft toch misschien er wel eens
van gehoord, dat lang vóór men het woord
„socialisme” zelfs kende, dergelijke maat-
regelen in tijden van oorlog en nood zijn
genomen, in tijden, lang voor er sprake
was van modern kapitalisme.

Doch dit alles daargelaten, blijven we
Schaper's redenering volgen, voor zover
die eenige betekenis heeft.

Zij houdt in de Ministeries, de ambie-
naren, de bureaucratie, die er voor aan-
gewezen is, is tegen de reusachtige taak,
de verzorging met levensmiddelen, niet
opgewassen. Ze moeten dus hulp hebben.
Nu kunnen ze die hulp alleen krijgen of
van belanghebbenden, en dan
worden ze misleid. Of ze moeten kunnen
rekenen op den „daadwerkelijken steun
van personen, wier positie meebrengt om
onafhankelijk en onpartijdig de zaken te
kunnen bezien, die een naam heb-
ben te verliezen als eerlijkman
en als openbaar persoon.”

Dat zijn, volgens Schaper, de Kamer-
leden.

En, gaat hij voort, als een regering een
beroep mag doen op het strijdbaar deel
des volks om de neutraliteit van het land
te verdedigen — dan heeft ze toch zeker
nog veel meer recht om op „aller steun
te rekenen in den strijd tegen de maat-
schappelijke nood en om den honger
buiten ons land te houden!”

Nu kan men hierop antwoorden, dat de
steun van die onafhankelijke en onpartijd-
ge mannen er dan toch maar niet in ge-
slaagd is om den honger buiten 't land
te houden.

Maar wij willen nu eens heel principieel
de zaak bekijken, zooals Schaper althans
voorgereft te doen.

Volgens Schaper zelf is dus in dezen
tijd de taak van Kamerleden, die het volks-
belang willen behartigen — wij nemen nu
maar voortdurend voor de aardigheid aan,
dat dit allenmaal zoo is — de Regering,
d.w.z. de Ministers, en speciaal den Mi-
nister belast met de zorg voor de levens-
middelen des volks, hulp te verleen, bij
te staan.

Aan het slot van het artikel wordt dit
nog eens nader uitgewerkt in deze zinnen:
„Het democratisch beginsel verzet zich
allermint tegen de bedoelde werkzaamhe-
den van Kamerleden. De democratie
eischt juist meer decentralisatie en mede-
werking van het parlement ook op deze
wijze. Staatscommissies worden sedert lang
benoemd om zekere politieke kwesties tot
oplossing te brengen. Op het gebied der
buitenlandsche politiek wordt deze mede-
werking juist met klem door de demo-
cratische elementen gevraagd. Zelfs tegen het
bekenken van het lidmaatschap van de
Kamer door ministers — onschoon dit
niet precies hetzelfde is — verzet zich de
democratie allermint. Een dogmatisch
sterke afscheiding van gezag en volksver-
tegenwoordiging is meer gebruikelijk in
autokratische dan in parlementair-demo-
cratische landen!”

Men ziet: het is al „democratie”, wat
de klok slaat.

Democratisch beginsel! Democratische
elementen! De democratie.

Het schijnt, dat de heeren van de S.D.
A.P. daar nog steeds het monopolie van
denken te hebben.

Nu is er bijna geen woord — er zijn
enige van onze partijgenooten, die zich
dat ook wel eens achter de ooren mogen
knoopen! — waarmee zoo gemakkelijk be-
drijf en demagogie, d.w.z. volksmislei-
ding, gepleegd kan worden als met het
woord democratie.

Democratie beteekent regering des volks.
Maar democratie in den werkelijken zin
des woords is pas mogelijk, wanneer dat
volk bestaat uit vrijen en ongeveer gelij-
ken, gelijken in ontwikkeling, gelijken in
economisch opzicht, zooals b.v. de vrije
burgers in den bloei van een Grieks-
schen stadstaat ongeveer waren.

Volledige democratie zal eerst weer moe-
gelijk zijn in... een socialistische maatschap-
pij, nadat het volk, d.w.z. de arbeidende
massa zich bevrijd heeft. Wie er thans
van spreekt, dat er „democratie” in den
huidigen, kapitalistischen Staat zou kun-
nen bestaan, met zijn armoede, zijn ach-
terlijkheid in ontwikkeling, zijn diepe el-
lender der groote massa's, pleegt een voo-
bedrog. De democratie moeten de volks-
massa's nog in den strijd tegen den be-
staanden Staat en vóór het Socialisme
veroveren.

Maar plaatsen we ons nu eens even op
den bodem van het Parlamentarisme, van
den Parlementairen Regeeringsvorm, waar
Schaper toch waarschijnlijk een voorstan-
der van is.

Is het dan waar, dat leden van het Par-
lement geroepen zouden zijn om de Re-
gering, d.w.z. de Ministeries te helpen,
bij te staan, zelfs in in een kritiken t.d?

Is dit mogelijk? Is dit vooral vereenig-
baar met hun functie, die dan toch, ook
volgens Schaper, nog wel zal moeten zijn:
de verdediging van de belangen en de
rechten van degenen, die hen hebben af-
gevaardigd?

Het antwoord moet natuurlijk fondweg
luiden: Neen!

En in tijden, toen de volksvertegenwoor-
diging — hetzij van het geheele volk of
van bepaalde klassen van dat volk — wer-
kelijk veel macht, veel invloed had, ja in
tijden en bij gelegenheden, toen de volks-
vertegenwoordiging werkelijk regeer-
den, werkelijk de hoogste macht uitoefen-
den, is het ook nooit zoo geweest

Dan was het altijd zoo, dat volksverte-
genwoordiging de Regering volkomen
aan zich ondergeschikt maakten, zelf een
Comité of Comité benoemen, met zulk
een macht bekleed, dat daardoor de Re-
gering werd vernederd tot een soort van
ambtenaren, tot een soort van Dienaren
van de Volksvertegenwoordiging.

Zoo was het — en dat blijft steeds het
meest illustere voorbeeld — met de be-
roemde Volksvertegenwoordiging der mo-
derne tijden, de Nationale Conventie der
Fransche Republiek van 1792, door Aige-
meen Kiesrecht gekozen, die zich alras van
het Uitvoerend Gezag meester maakte, de
ministers tot een soort opper-commissen-
ondergeschikte hooge ambtenaren degra-
deerde, en zelf regeerde door middel
van de Comités, die zij zelf benoemde en
telkens vernieuwde.

Nooit is er een krachtiger, nooit is er
gewelddiger, nooit is er in zijn soort de-
mocratischer Regering geweest, dan die de
Conventie van 1792 tot '94 instelde.

Maar daarbij waren de volksvertege-
woordigers, de vertegenwoordigers van den
Soeverein, d.w.z. het Volk, zooals men toen
zeide, geen mannetjes, die de Regering
hielpen en bijstonden. Precies andersom:
de Regering was niets dan de wil der
Volksvertegenwoordiging. En de ambte-
naren, ook de hoogste, ook de ministers,
hadden de bevelen der Volksvertegenwoor-
diging uit te voeren.

Zoo heeft de meest democratische staats-
richting, het meest democratisch Bewind
er uitgezien, dat een groot volk ooit in
de moderne geschiedenis heeft voortgebracht.

En nu vergelijke men dezen toestand
met de positie, waartoe de kamerleden,
volgens Schaper's eigen woorden, zijn te-
ruggebracht in het huidige imperialistische
tijdstip.

Men kan dan als 't ware met de han-
den tasten en grinnen, hoe ver de huidige
Staat ons ook van wat de burgerlijke de-
mocratie ken zijn, heeft verwijderd.

v. R.

Hongersnood.

Eindelijk begint het ook tot de regering
door te dringen, dat er zoo iets als hon-
gersnood dreigt en ze heeft daarom, nadat
duizenden en duizenden heftoliers over de
grenzen gegaan zijn natuurlijk, de uitvoer
van voedststoffen stopgezet. Is er echter
enige reden om aan te nemen, dat de
erwten en boonen, behalve het gebrek aan
aardappelen, straks ook dat aan brood zul-
len kunnen aanvullen? We laten nu daar,
dat men toch niet alleen van zoo zware
kost kan leven.

De regering erkent nu zelf, dat er hon-
gersnood dreigt. Zij zal echter ook moeten
erkennen, dat zij alle voorzorgen daartegen
verzuimd heeft. Bij treinen vol zijn de win-
ter-aardappelen van de zomer al opgeruimd.
Brood is er nu al nauwelijks, van voort-
aan mede of graan geen sprake — wan-
neer van den winter of in het voorjaar
Amerika den uitvoer verbiedt, zitten wij er
slechter voor dan het veelbeklagde Duitsch-
land! Roekeloos zijn de producten van
eigen bodem uitgevoer, onder toezicht van
de heeren der S. D. A. P., roekeloos is de
invoer van buiten verzuimd.

En waarom dit laatste? Voor een deel
uit bureaucratische onbehoorlijkheid, maar
vooral uit eerbied voor de winsten van het
schoepvaartkapitaal.

Zie, de boeren durft men, als het al te
har loopt met de prijsstijging, nog wel aan te
pakken, maar wat gebeurt er tegen de
groota verzoeken van duurte, het schoep-
vaartkapitaal? Niets. De aandelen van de
vrachtaarsmaatschappijen stijgen tot over
de 1000 % door de weerkwinsten op alle
verbruikers behaald en de regering...
steekt geen hand uit. O ja, graan moet
vervoerd worden tegen een iets lager tarief
dan de fabelachtige prijzen die op de „vrije”
markt gevraagd worden — voor de reeders
en onbeteekende last. Maar daarmee uit.
Indien de reeders gedwongen werden alle
levensbehoeften, voedsel, kunststof, enz.,
tegen redelijke tarieven te vervoeren, zou
daarmee aan de duurte van alles zeer be-
langrijk worden tegemoet gekomen. En niet
alleen tegen redelijke tarieven, ook bijtijds,
zoodat er voorraden zijn in plaats van te
korten.

Verkiezen de heeren het niet te doen —
dan inbeslagname van schepen, wat is
eenvoudiger?

Men kan gemakkelijker beslag leggen op
100 groote schepen dan op overal versprei-
de aardappelen of boonen!

Maar er zal ongetwijfeld veel meer actie
van de arbeiders moeten komen eer de
winstmakerij van het grootbedrijf aangepakt
wordt! Die het laatst van alles. Intusschen
krijgen wij van den hongersnood telkens
eens een voorproefje, om er vast aan te

wennen: ieder oogenblik zijn hier geen
aardappelen, daar geen brood, daar geen melk,
daar geen suiker, daar geen visch. Totdat
er eerst ergens en dan overal zowat alles
ontbreekt? Als het zoover niet komt, zal
het niet de schuld zijn van de regering,
maar wij vreezen, dat het wel zoover komt!
Als belooning voor het zoet zijn van de
meeste arbeiders.

v. S.

DE DUURTE.

Hooge leerprijzen.

De oorlog is geworden de Internationale
naam. Vennootschap tot uitbuiting van het
wereldproletariaat. Terwijl de proletariats
thuis blijven zitten omdat ze geen schoenen
kunnen kopen bedroeg de netto-winst van
de Amerikaanse Huiden- en Ledermaats-
schappij 1.463.265 doll. tegen 959.974 doll.
in 1915 en 107.205 in 1914. Een maatschap-
pij bijna 4 miljoen gulden winst, terwijl
millioenen proletariats gebrek lijden. En
ook de Nederlandse looliers en schoenfabri-
kanten worden schatlijk, terwijl de voor-
uitzichten voor de prijzen van schoenen en
zoolleer nog meer prijsstijging den wachten.
Onder marktbericht lezen we het volgende
uit Waalkijk:

„Nietteminstande de enorm hooge en nog
steeds oplopende prijzen der huiden van
buitenlandsehe oorsprong, is de handel,
vooral in de tweede helft der maand Oc-
tober, vrij gestedend, terwijl er beoekelijk
finke zaken tot stand zijn gekomen. Er be-
staat in de leerloerijen en leerfabrieken
nog steeds groote behoefte aan grondstoffen.
Er is nu wel geen tekort, maar de vraag
naar alle leersoorten, zoolver voor de
schoenindustrie als voor militair en tech-
nisch verbruik is zoo belangrijk, dat de traf-
fiek handen tekort komt. Men kan inderdaad
niet bijgevocht en niet bijgewerkt komen. De
leider- en schoenindustrie en de analoog
handel, hebben een winstgevend tijdstip me-
geenakt, maar het voortzicht, is niet zoo
zichterend; in de eerste plaats niet voor
de loolierij. Immers men spreekt van buiten
sporrig hooge leerprijzen. O.a. voor gezu-
ten La Plata wordt 88 tot 90 ct., voor Rio
Janciro 80 tot 84 ct. per halve K.G. ge-
vraagd en daartoe zijn reeds enige zakken
geland. We spreken nu nog niet over de
hooge marktprijzen der looimiddelen en van
de hooge arbeidslonen, der kostbare vrach-
tprijzen en moeilijkheden om de gekochte waar
vrij te krijgen. De leerprijzen, zoo hoog
als ze reeds zijn opgedreven, zijn waarlijk
niet euvredig aan die der grondstoffen. Het
zal dus den eenen of anderen weg uitmoeten,
het leder zal nog verder stijgen of de grond-
stoffen zullen eenen min of meer dalende
richting inslaan. Intusschen ontmoedigend zijn
de looliers nog niet, want men hoort voort-
durend van uitbreiding van bestaande in-
richtingen en oprichting van nieuwe. En dat
is toch nog wel de beste barometer.”

Die gunstige leersituatie bekeken voor
de arbeiders grotere ellende. Er blijkt niet
hoe noodig het is dat schoen- en zoolleer
onder de bepalingen der distributiewet dient
te vallen. Intusschen begagnen groottiers,
fabrikanten en winkeliers de verbruikers.

Boekaankondiging.

De Nieuwe Tijd.

Van dit S. D. Maandschrift onder Redac-
tie van Gorter, Henr. Roland Holst en Ant.
Pannekoek ontvingen wij het November-
nummer (21e Jaargang, no. 11).

Een uitstekend nummer!

Het vangt aan met Liederen van Gemeen-
schap van A. v. Collem.

K. Kilbom, een Zweedsch revolutionair
socialist, geeft in een art. De Zweedsche
Social-democratie in de Wereldoorlog een
dokument van betekenis voor de ontwikke-
ling der Zweedsche arbeidersbeweging ge-
durende de wereldoorlog. Uit het proces
tegen Högland weet men van hoe groot
belang die beweging voor de revolutionai-
ren aller landen is geworden.

Henr. Roland Holst besluit haar artikel
Geen Legendes, Geen Fatalisme in dit
nummer.

Wolke begint een stuk getiteld Den
Dietzgen-Brevier, dat des te belangrijker is
omdat Dietzgen naast Marx en Engels de
geestelijke grondslag legde voor de revolu-
tionaire beweging van het proletariaat.

Pannekoek geeft een soort revue van de
inzichten der revolutionaire socialistische on-
trent Friedrich Adler. Men kan hierdoor
uitstekend tot een eigen mening komen.

De Problemen van de Groote Oceaan
worden door Van Ravesteijn in een tweede
artikel behandeld, terwijl Collet de alle-
vering besluit met een art. over de Groote
wereldoorlog.

Wij kunnen de arbeiders niet genoeg
aanraden de Nieuwe Tijd te lezen.

De verovering van het socialisme.

IV.

De macht van de bourgeoisie.

Hoe komt het dat de bourgeoisie nog zoo machtig is — die klasse, maatschappelijk een overbodige parasiet, rot, zeeloc, verachtelijk, en toch zoo machtig? Waar zit die macht?

Die macht is in de eerste plaats geestelijke macht.

Gij proletariërs, die daar in Amsterdam of Rotterdam werkt en zwijgt, vol haat en strijd tegen uw uitbuiters — gij zegt misschien: waar is die geestelijke macht? Als wij proletariërs maar allemaal opraden, de landdeling afschudden, en onze gepierde vuisten donderend lieten neerdruiven, dan zou de die heeren eus zien met hun geestelijke macht!.....

Wij antwoorden: gij onderschat de macht van uw heerschers, omdat gij ze niet begrijpt.

Wij zullen eerst een voorbeeld uit de geschiedenis nemen. In het oude Rome zwogen en leden onberekenbare slavenmassas, en ze werden zoo gepijnd, dat nu en dan opstanden ontstonden. De gevaarlijkste was de Gladiatorenstand van Spartacus. Meerdere bekwame kerels, die den dood niet vreesden, streken voor hun vrijheid, hun leven; het ene Romeinse leger na het andere versloegen zij, steeds verder breidde de opstand zich uit, Zuid-Italië was in hun macht, ontvreden volken kwamen in beweging, Rome scheen verloren. Maar nieuwe legers werden gevormd, de Romeinen wisten verdeeldheid te brengen, her door beloven een groep te winnen, daar door kleine overvallen den vijand te verzwakken, hier en daar kwam ontmoediging en vrees, onderling wantrouwen; de kans keerde. Waarom kwam de heersche klasse in Rome de crisis te boven? Door haar geestelijke overmacht. Als heersche klasse was zij gewend met ruimen blik alles te overzien; daardoor bleef zij koelbloedig, toen het gevaar het hoogst scheen: zij kende haar hulpbronnen; daardoor ook wist zij kleinigheden voor het groote op te offeren. De onderdrukten misten deze breede blik, overzagen niets, tasten als het ware in het duister; wantrouwen elkaar en werden bij den eersten tegenslag ontmoedigd; daardoor konden zij verdeeld worden, en elke overwinning liep op niets uit. Met stuwe valsheid werden zij bedrogen — woordbrek tegenover opstandige uitgebuigen heeft de heersche klasse nooit geschuwd. Tegen deze sluwheid kon de dom-goedige massa nooit op; steeds liep ze in de val. Door dit geestelijke overwicht, deze ruime blik, deze sluwheid, deze bekwaamheid in bedriegen, in handig geven en nemen bij de heersche klasse moesten slavenopstanden in de oudheid, moesten boerenopstanden in de middeleeuwen ten slotte altijd mislukken.

Nu ja, dat was in den ouden tijd. Nu zijn wij zooveel verder en wijzer. Werkelijk? Laten wij het heden zien! Een arbeidersklasse, hier zoowel als in alle landen die voor eenige jaren zoo gevaarlijk scheen, die al droomde van de verovering der macht, ligt machteloos, zonder verzet, terneer — al wat er aan opstand en revolutie in scheen te zitten, is gedempt, onderdrukt. Daar zien wij het geestelijke overwicht der heersche klasse. Ook nu kunnen wij zeggen — want het is in de politiek gebieden — de arbeiders hebben verloren, die breede blik heeft te missen, die de bourgeoisie heeft geleend te bezitten; de arbeiders staren op hun kleine kringetje van belofte en de voordeelen, terwijl de bourgeoisie met geraffineerde sluwheid hun keenen steeds vaster smeet. Hier was het bedrog bovendien nog gemakkelijker, omdat de arbeidersbeweging in S. D. A. P. en N. V. V. in botte verwaandheid zich verbeelde, geweldige macht uit te oefenen. Dat op het oogblik de massa's dood en onverschillig zijn, niet verslagen in een open strijd, maar, onderworpen door sluwheid, door eigen domheid, dat bewijst hoe geweldig sterk het geestelijk overwicht der bourgeoisie nog is.

Tegen de geestelijke macht van verstand,

kennis, slimheid, overleg is de ruwe kracht van de gespierde vuist machteloos. Dat spreekt ook vanzelf. Niet door zijn lichaamskracht, maar door zijn geest, heeft de mensch zich boven de dieren verheven, heeft hij de sterkste, beesten getemd of ingeperd en is hij tot meester over de wereld geworden. Dit overwicht van den geest geldt dus ook binnen de maatschappij. Daarin ligt een der grootste bronnen van macht en het fundament van heerschappij voor elke heersche klasse, dat zij kennis, wetenschap, ontwikkeling voor zich monopoliseert en de uitgebuite klasse geestelijk beheerscht. Dit geldt voor de bourgeoisie nog meer dan voor vroegere klassen, omdat kennis en wetenschap in de kapitalistische maatschappij zulk een groote rol spelen. Zoolang de bourgeoisie opkwam en de volksmassa's met haar meevochten, werden deze massa's geheel met de burgerlijke wereldbeschouwing vervuld. En sindsdien zorgt de bourgeoisie door verschillende middelen om haar geestelijke invloed op de massa's te behouden en te bevestigen.

Daarom dient in de eerste plaats de school, waar de kinderen van jongs af aan wordt ingeprent, dat onze maatschappij met haar tegenstelling van armen en rijken niet anders zijn kan, dan men tevreden moet zijn, eerbied voor de overheid moet hebben, dat hard werken eervol is, en vaderlandsche de hoogste deugd. Daarbij komt de kerk, vroeger de koninkrijk, nu de bondgenoot van de bourgeoisie; zij stelt haar geestelijken invloed op de massa's in dienst van het kapitaal, door deze gehoorzaamheid, onderwerping en afkeer van alle nieuwe vrije gedachten in te prenten. Bij dit tweetal voegt zich de pers, van ouds een machtig hulpmiddel van het kapitaal, om door dagelijkse propaganda de gedachten der volksmassa te beïnvloeden en te leiden. Zij is wel het belangrijkste en krachtigste middel van de drie; zij werkt op de volwassene in, dag aan dag, ongemerkt. Zelfs de neutrale, lokale schijnbaar onschuldige nieuwspers werkt reeds daardoor ten dienste van de bourgeoisie, dat zij den geest der lezers, der arbeidersmassa's, op het kleine, onbeduidende, geestelooze gericht houdt, en ze afhoudt van het groote belangrijke, dat hen ict den sijn zou brengen.

Door deze middelen houdt de heersche klasse, met het gehele leger intellectuelen in haar dienst, haar geestelijk overwicht der massa's in stand. Maar daarnaast heeft ze een tweede even belangrijke, ja nog belangrijker overwicht. De grootste machtfactor der heersche klasse is haar sterke organisatie.

Organisatie is altijd een der geweldigste bronnen van kracht geweest. Reeds in de dierenwereld, en nog meer in de menschenwereld. Organisatie beduidt eenheid van willen en handelen. Een groot aantal individuen, die ieder wat anders willen, kunnen hun kracht niet tot één groote kracht vereenigen; ze loopen elkaar in de weg, de een bederft wat de ander probeert; hun streven leeft elkaar op als dat van paarden, die voor, achter en op zij aan een wagen trekken. Alleen als hun willen in dezelfde richting gaat, als zij dus hun krachten vereenigen op hetzelfde doel, als zij allen naar denzelfden kant trekken, groeit uit al die verstrooide kleine krachten een reuzenkracht.

In de geheele geschiedenis der menscheit speelt organisatie naast geestelijke macht de hoofdrol. Wie de beste, krachtigste organisatie had, dus op elk oogenblik alle kracht daar wist aan te wenden, waar het juist noodig was, kon minder goed georganiseerde groepen overwinnen.

De koninkrijke Pruisische professor Delbrück heeft er in zijn geschiedenis van het oorlogswesen herhaaldelijk op gewezen, hoe organisatie in alle oorlogen den doorslag gaf. Kleine, goed georganiseerde legers wisten groote, minder goed georganiseerde massa's te overwinnen. En dit geldt ook voor den klassenstrijd. Een goed georganiseerde minderheid is sterker dan een ongeorganiseerde meerderheid en kan deze zonder veel moeite regeeren en beheerschen. Daar-

op vooral berust de heerschappij van minderheden in de maatschappij.

Ook de heerschappij van de bourgeoisie berust bovenal op haar goede organisatie. En deze organisatie van de bourgeoisie heet de Staat. A. P.

Verweer van E. Bouwman.

II.

Aan de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam. Strafkamer.

Evenwel, mijn standpunt is, dat het gezamenlijk en ordelijk naar huis gaan van b.v. een honderdtal vergadering- of kerkbezoekers, geen betooging is in den zin van artikel 13 van bedoelde verordening. Daaruit volgt, dat ik mij niet gereopen gevoele op het verzoek, namens een Commissaris aan mij gedaan, het gewenschte antwoord te geven. Zoolang de politie toelaat, dat wanneer de Prins in de stad komt of het carillon van de St. Laurenskerk speelt, zich groote volksverzamelingen op straat vormen, staat het voor ons vast, dat door de politie met tweeërlei maat wordt gereden, wanneer zij bij een andere gelegenheid eenige rustig wandelende vrouwen met geweld uit elkaander slaat. Wanneer eenzijdig onze vergaderingbezoekers met alle der politie ten dienste staande machtsmiddelen op straat worden vervolgd en andere burgers de grootst mogelijke faciliteiten genieten, waarbij de bepalingen van de verordening op de straatpolitie inafwa worden op zijn gezet, kan ik aan de werken van op dergelijke wijze optredende politieautoriteiten geen gevolg geven.

Om nu te begrijpen in welken gemoedstoestand Commissaris Vuyk, die ik heeren kennen als een ambtenaar, die bij verschillende gelegenheden zeer tactisch wist op te treden en met wien ook wel behoorlijk viel te praten, na afloop der vergadering op 27 Juni verkeerde, moet men bedenken, dat de Commissaris de zooveel genoemde vergadering had bijgewoond, waar de spreker Dr. W. v. Ravesteijn, het onbehoorlijk optreden der politie uit de afdeling van Commissaris Vuyk aan critiek onderwierp. Reeds gedurende de vergadering bleef de Commissaris zeer geïrriteerd te zijn, blijkens zijn onophoudelijk en blijkbaar zeer onrustig uit en in de zaal loopen, tijdens de redevering van Dr. W. v. Ravesteijn. Deze gemoedstoestand van den Commissaris meen ik te kunnen verklaren, uit den druk door den Burgemeester en den hoofdcommissaris op hem uitgeoefend, die blijkbaar niet in overeenstemming met het gevoelen van Commissaris Vuyk ten deze opzichte, even scherp tegen onze vergaderingen wilden optreden, als op last der autoriteiten tegen de, door den Burgemeester toegestane betooging der S. D. A. P. en de daaruit voortgevoerde reëties, is opgetreden.

Ik, als voorzitter, heb bij het sluiten der vergadering den aanwezigen niets geadviseerd. Na het gebeuren in de vorige vergadering, waar was geadviseerd, om zonder te betoogen naar huis te gaan, doch waar de politie, ondanks medewerking van de zijde der Vrouwenvereniging „Ons Belang“, toch zonder reden op hulpeloze vrouwen en kinderen inhakte, meende ik niet beter te kunnen doen, dan aan de vergaderden te zeggen: dat het Comité hun niet aanraadt om te betoogen, doch als men meende gezamenlijk naar huis te moeten wandelen, het niet tot de taak van het Comité behoorde zulks af te raden. Ik vond daarmede des te minder aanleiding, wij ik eensdeels de bezoekers niet in mijn hand heb en anderdeels het onredelijk der politie, blijkens hegeen de vorige week gebeurd was, tegen de menschen, die onze vergaderingen bezoeken, van den aard was, dat zij, de politie, toch reëties zou hebben uitgelokt.

Daarbij hebben de menschen het recht langs den weg dien zij verkiezen, naar huis te gaan, in gezelschap van allen, die in dezelfde richting gaan. Dit recht, dat ik herhaal het, iedereen overal heeft, trachten de politieautoriteiten aan onze vergaderingbezoekers te ontnemen.

Daarbij komt nog, dat onze vergade-

ringen op den dag plaats hebben, zoodat voor storing van de orde geen vrees bestaat, terwijl het aantal bezoekers niet van dien aard was, dat een ernstige belemmering van het straatverkeer mogelijk zou zijn geweest.

Trouwens daarvoor vreezen de politieautoriteiten alteminst. Het toestaan van de reeds vermelde betooging der S. D. A. P., in den laten avond, langs de hoofdverkeerswegen als de Botersloot, de Kipstraat, enz., bewijst voldoende, dat verkeersbelemmering bij de politieautoriteiten geen bezwaar is om demonstraties op den weg toe te staan.

En, dat de betooging van de S. D. A. P. door gebrekkige orde-maatregelen der politie, die toen eens voor al het getoond, niet op de hoogte van haar taak te zijn, en in dit opzicht zeer veel lager staat, dan de politie te Amsterdam en den Haag, in reëties ontaarde, kan haar nog niet het recht geven, ordelijke vergaderingbezoekers uiteen te slaan als zij deed op 20 Juni l.l.

Het optreden der politieautoriteiten schijnt ons derhalve ten onzen opzichte niet vrij te zijn van provocatie.

En nu vestig ik speciaal de aandacht op hegeen na het sluiten der vergadering van 27 Juni gebeurde.

Ik en de spreker, Dr. W. v. Ravesteijn, gingen onmiddellijk na het sluiten der vergadering langs een zijweg uit de zaal, ons niet bemoeiende met een incident, dat in de zaal plaats vond en waardoor de vergaderingbezoekers in de zaal werden opgehouden.

Alzo kwam ik nog voor bijna alle andere vergaderingbezoekers op den Goudschweg, zoo ook de hierboven genoemde persoon en mijn vrouw, die ongeveer 10 pas achter mij aan kwam. Nauwelijks bleef ik staan en ik draaide mij om, met mijn gezicht naar het Verengingsgebouw gekeerd, teneinde mijn vrouw af te wachten met wie ik naar huis wilde gaan, of Commissaris Vuyk kwam, zwaaiende met zijn wandelstok, op mij af en bulderde mij op zeer ruwen toon toe: „doorloopen!“ Ik antwoordde: „dat zal gebeuren, wanneer mijn vrouw, die daar aankomt, bij mij is.“

Duurte en loonslijging.

De Engelse „Economist“ rekent uit dat de prijzen in den kleinhandel voor levensmiddelen sinds het uitbreken van den oorlog met 68 pct. gestegen zijn. De „Labour Gazette“ schat de stijging in de levenskosten der arbeidersklassen (voedsel, huur, kleren, vuur, licht enz.) tussen 45 en 50 pct. Hierbij is de verhooging in de belastingen niet medegerekend. De loonen der mijnwerkers stegen met 25 tot 48 pct.

Hieruit blijkt dat de grootste loonslijgingen nog bij de duurte achterblijven, en de stijgingen met 25 pct. een verarming van 20 pct. aanloopen.

De in Juni door de Britsche regering benoemde commissie van onderzoek naar de oorzaken van de duurtebeweging komt ook tot de conclusie dat de levensduurte voor arbeiders met 45 pct. is toegenomen. Nij kan echter geen afdoende maatregelen ter bestrijding aangeven. Dit is niet te verwonderen, want ook daar gaan de producenten voor de consumenten. Slechts de wil der massa's tot socialistische daden kan verbetering brengen.

In Duitschland stegen de loonen van mijnwerkers als volgt in marken per dag:

	Tijdens den oorlog.
Ruhr-gebied	1914 5.22
	1915 5.39
	1916 6.28 20 pct.
Saar-gebied	1914 4.42
	1915 4.31
	1916 4.96 12 pct.
Wurm-gebied (Aken)	1914 4.80
	1915 4.78
	1916 5.40 12½ pct.
Opper-Silezia	1914 3.65
	1915 3.79
	1916 4.44 21 pct.

De duurte in Duitschland is echter zóó schrikbarend toegenomen, dat deze loonsverhoogeningen erbij in het niet zinken.

Tegenover de ellende van het proletariaat staat de weelde waarin zich de bezittende klasse van neutrale en oorlogsvriende landen baadt.

Van Nederland is het voldoende bekend, hoe de oorlogswinsten zich ophopen. In Engeland bedroeg de nettowinst van 189 maatschappijen over de eerste 9 maanden

van het loopende jaar 70 miljoen pond tegen 54 miljoen pond in 1915; een toename dus van ruim 92 pct. De gemiddelde winst per maatschappij bedraagt van het 3e kwartaal 1916 96.100 tegenover 75.400 en 72.400 pd. st. in het overeenkomstige kwartaal van resp. 1915 en 1914. Meer winst betekent voor ons meer ellende. Bo halve brouwerijen en petroleum-maatschappijen loonen alle bedrijven groote winsten aan. In Duitschland is de toestand niet zoo algemeen gunstig. De dividenden der staalfabrieken stegen van 4—15 pct. in 1914 tot 10—30 pct. in 1916, terwijl alles wat bij voeding- en legerleverantie betrokken is de prijzen opjaagt.

Amerika toont weer een gansch ander beeld omdat zich daartoe de industrie en handel van Europa verplaatst heeft; daarover een volgende maal.

F. J.

Wilson of Hughes?

Wie van de twee zal blijkens Linsdag tot President van de Verenigde Staten te zijn gekozen?

Terwijl wij dit schrijven, weten we 't nog niet.

Het is blijkbaar een dubbeltje op zijn kant.

Weensdag brachten de telegrammen de mededeeling, dat Hughes, de republikeinse candidaat, rechter in het Opperste Gerechtshof der Unie, tot President zou zijn gekozen.

Donderdag kwam ineens de tijding, dat dit nog niet vast stond, dat de stemmingsuitslag uit diverse Staten nog niet bekend was en dat het daarom heel goed mogelijk zou zijn, dat Wilson alsnog de overwinning zou hebben behaald. Waar de zaak zoo staat, heeft het niet veel zin, er nu reeds veel van te zeggen.

Alleen maar dit. Hughes en Wilson zijn allebei de vertegenwoordigers van de twee grootste partijen, die in de Unie elkaar in 't bevind afwisselen, met dien verstande, dat de Republikeinse Partij sinds lange jaren verreweg de sterkste was en dus geregeld haar kandidaten voor het Presidentschap er door kreeg, benevens meerderheden in het „Congres“, dat uit een Senaat en een Huis van Afgevaardigden bestaat, en dat steeds min of meer ondergeschikt is aan den President.

De staatsregeling van de Unie heeft namelijk met „democratie“ niets te maken.

Wilson is 4 jaar geleden slechts gekozen, omdat Roosevelt, een vroegere President, ruzie had gekregen met de Republikeinse „Partij-machine“, en een eigen Partij-machine had gesticht, de zogenaamde Progressieve Partij. Zoodoende werd Wilson gekozen, al had hij veel minder stemmen dan de beide Republikeinse candidaten (de officiële en de afgescheiden).

Als Wilson dus nu gekozen mocht zijn, dan moet hij veel meer stemmen hebben gekregen dan in 1912, want Roosevelt heeft nu de candidatuur van Hughes weer met al zijn kracht — en die betekent nog al wat — gestemd.

De Amerikaanse Constitutie verleent den President, eenmaal gekozen, een enorme macht, veel groter dan die van constitutionele koningen.

En een President kan dan ook, praktisch gesproken, de buitenlandsche en de binnenlandsche politiek der Unie een bepaalde richting geven.

De grootste vraag, waar het bij deze verkiezingen om gegaan is, was deze: zal de buitenlandsche politiek der Unie worden gewijzigd?

M.a.w., hebben de leidende Amerikaanse kapitalistengroepen belang bij een koerswijziging.

Want de leidende Amerikaanse kapitalistengroepen, de financiers, de groote banken, hebben de verkiezingen in handen.

Wilson's bewind heeft hun enorme winsten bezorgd.

Zij kunnen dus in zekeren zin over hem tevreden zijn.

Maar het is mogelijk, dat zij zijn bewind in sommige opzichten te slap hebben gevonden, voornamelijk wat de houding tegenover Mexico betreft. Dat zal de factor zijn, die ten slotte den doorslag heeft gegeven, wie gekozen is: de „democraat“, die geen democraat is, of de „republikein“, die de uitverkorene is van een republiek van geldvorsten, van mammonarchen.

v. R.

FEUILLETON

OPSTANDING

door LEO TOLSTOI.

Naar de Fransche vertaling bewerkt door v. R. & R. J.

99)

„Neen, wat er ook gebeurd is, wel verre van mijn besluit te kunnen wijzigen, kan slechts het gevolg hebben dat te versterken. Deze vrouw heeft door zoo te doen, slechts gehandeld naar het kardier, dat haar haar levensomstandigheden gegeven hadden. Of zij „grapjes gemaakt“ heeft met een ziekenoppasser, dat is haar zaak! Maar mijn zaak is het, te vervullen, wat mijn geweten van mij eischt. En mijn geweten eischt, dat ik mijn vrijheid offer, om mijn zonde te boeten. Wat er ook gebeurt, ik zal haar trouwen, en haar volgen overal waar zo gaat!“ Hij herhaalde zich dit met een hoofdeling, gemengd met kwaadaardigheid, terwijl hij met groote stappen de gangen doorliep.

Bij de deur van de groote zaal gekomen, verzocht hij den bewaker, die de wacht had, den directeur te gaan zeggen, dat hij Maslova wenschte te zien. De bewaker, die hem reeds meermalen had gesproken, deelde hem ten antwoord belangrijke nieuws mede: de „kapitein“ was op pensioen gesteld, en vervangen door een anderen directeur, die ongelukkig veel strenger was.

— Ja! het leven zal nu vrij wat harder worden! voegde de bewaker er aan toe. En hij liep heen, om den nieuwen directeur te waarschuwen.

Deze liet niet lang op zich wachten. Het was een groote, magere man, met een norsch uiterlijk en uitstekende jukbeenderen.

— Men kan de gevangenen niet spreken buiten de reglementaire bezoeken! zeide hij tot Nekhludov, zonder hem aan te zien.

— Ik wou haar eigenlijk een gratieverzoek laten tekenen!

— Dat behoort u maar aan mij te overhandigen!

— Ik moet volstrekt de gevangene Maslova een oogenblik spreken. Ik werd altijd bij haar toegelaten, tot nu toe.

— Veel van wat tot nu toe gebeurde, zal niet meer voorkomen! zeide de directeur, plotseling zijn oogen naar Nekhludov opslaande.

— Maar ik heb een machting van den gouverneur! hield Nekhludov aan, terwijl hij zijn portefeuille voor den dag haalde.

— Alsjeblieft! zeide toen de directeur. Hij nam het blaadje in zijn lange beugels handen en langzaam:

— Wees zoo goed in het bureau te gaan! zeide hij.

Het bureau was ledig. De directeur ging aan tafel zitten, begon in de papieren te bladeren, die daarop lagen: blijkbaar was hij van plan bij het onderhoud tegenwoordig te zijn. Nekhludov vroeg hem, of ook een politieke gevangene Bogodouchovska kon spreken, maar de directeur antwoordde korten toon, dat dat onmogelijk was. Bozeken aan politieke gevangenen zijn verboden! verklaarde hij, en opnieuw verdiepte hij zich in de lectuur van zijn papieren.

Nekhludov, die in zijn zak een brief voor Bogodouchovska had, voelde zich in den toestand van verdacht persoon, daar hij gefouilleerd kon worden en in de gevangenis gehouden.

— Toen Maslova het bureau binnenkwam, hield de directeur het poof op en zonder Nekhludov of haar aan te zien vergenoegde hij zich met te zeggen: U komt praten! En opnieuw verdiepte hij zich in zijn papieren.

Maslova was gekleed in haar oude gevangenis-kostuum met haar witte jak en een doek om het hoofd. Toen zij de koude, vijf andige uitdrukking op Nekhludov's gezicht bemerkte, werd zij rood, pakte een pioof van haar jak beet en sloeg de oogen neer. Haar houding bevestigde voor Nekhludov het verhaal van den bewaker.

Hij wilde van ganser harte haar behandelen op dezelfde wijze als de vorige malen. Maar toen hij haar trachtte een hand te geven, was hem dat onmogelijk, zoorveel afkeer voelde hij nu voor haar.

— Ik breng u een slechte tijding! zeide hij met kalme stem, maar zonder haar aan te zien, of haar de hand te reiken. Uw beroep is verworpen.

— Ik wist het van te voren! antwoordde zij heel zacht.

In alle andere omstandigheden, zou Nekhludov haar gevraagd hebben, waarom zij dat zeide; maar ditmaal bepaalde hij er zich toe haar aan te zien. En hij zag dat haar oogen vol tranen stonden. Wel verre van hem te vertederen, ergerde dit gezicht hem nog slechts te meer.

De directeur stond op en begon heen en weer te loopen.

Niettegenstaande zijn eervol meende

Nekhludov aan Maslova zijn spijt te moeten te kennen geven over de verwerping van haar beroep.

— Wanhoop niet! zeide hij. Men kan altijd nog op het verzoek om gratie rekenen, en...

— Of dat is het niet... antwoordede zij vastgedig op hem klaaglijk haar oogen nat van de tranen!

— En wat dan wel?

— U bent naar het ziekenhuis gegaan en daar hebben ze u gezegd...

— Bah! dat gaat u alleen aan! antwoordede Nekhludov op „drogen toon en fronsde de wenkbrauwen. De naam van ziekenhuis had hem het ellendig gevoel van zijn gekrenkte trots weer gewekt. „Ik, een man van de wereld, wien het meest aristocratische meisje getrouwd zou hebben, ik heb mezelf aangeboden, dat schepsel te trouwen en zij, die niet wachten kon, heeft zich onderwijl geamuseerd met een ziekenoppasser.“ Dat zeide hij in zichzelf en keek naar het kwaadaardige oogen aan.

— Hier, dat moet ge tekenen! zeide hij en legde op tafel een groot papier, dat hij uit zijn portefeuille had gehaald. Maslova veegde haar tranen af met een slip van van haar sjaaltje, ging aan de tafel zitten, en vroeg hem, waar ze tekenen moest.

Hij wees haar de plaats aan, en terwijl ze schreef, bleef hij voor haar staan en keek naar haar rug, over de tafel gebogen, en die soms geschokt werd door ingehouden snikten.

En in zijn ziel begon de strijd van goede en booze gevoelens, van zijn beleedigden trots en zijn medelijden voor haar, die hij verdriet zag hebben. En dat laatste gevoel behield eindelijk de overhand.

Dacht hij er alfoort aan, haar te beklagen, of wel herinnerde hij zich eerst zijn eigen fouten, en voornamelijk van denzelfden aard, als hij aan de ongelukkige verzet? Het leet is dat hij zich tegelijk kerdij schuldig voelde, en haar beklagde.

Maar zij nadat ze klaar gekomen was met schrijven en haar met inkt bevelikte vingers aan haar rok afgeveegd had, stond op en keek hem aan.

— Wat u ook overkomen moge en wat ge doet, niets zal mijn besluit veranderen! zeide haar Nekhludov.

De gedachte, dat hij haar vergeet versterkte nog in hem zijn medelijden voor haar, en hij gevoelde zich in een gebiedende behoefte om haar te troosten.

— Wat ik gezegd heb, zal ik doen!

— Maar men u zendt, zal ik met u meegaan.

— Onnodig! viel zij hem in de rede; en zij werd rood opnieuw.

— En denk eens goed over wat ge opderweg noodig zult hebben!

— Ik heb niets nodig. Dank u!

De directeur kwam op hen toe. En Nekhludov zonder zijn aanmerking af te wachten, nam afscheid van Maslova en ging heen, met een gevoel, dat hij nog nooit ondervonden had; van diepe kalme en groote liefde voor de menscheit. Ik zie 't nu, zeide hij trots in zichzelf, niets wat Maslova doet, zal mijn gehechtheid voor haar kunnen verminderen. Laat zo grapjes maken met ziekenoppassers, dat is haar zaak: de mijne is haar lief te hebben, en dat niet voor mezelf, maar voor haar en voor God!

1) onterzocht.

(Wordt vervolgd).

Binnenland.

AMSTERDAM

Het jolige vroede gewaderte.

Kort verslag van het dozijn zittingen, waarin de begroting van 1917 is behandeld, ontleend aan Nederland's grootste dagblad:

Gemeentebegroting totaal: 48.750.000.

Percentage inkomstenbelasting 5%.

Hoofdpunten uit de discussies:

Vroolijkheid.

Groot vroolijkheid.

Vroolijkheid.

Luid vroolijkheid.

Bewoog.

Luid gelach.

Groot vroolijkheid.

Vroolijkheid.

Groot vroolijkheid.

Algemeen vroolijkheid.

Uitbundig vroolijkheid.

Kort geleden ontving ik mijn aanslagbiljet.

Luide, algemeene en uitbundig vroolijkheid!

(Het presentiegeld voor de Raadsleden bedraagt 5 per zitting).

EEN TROUW LEZER VAN DE

RUBRIEK „DEURCR“

Het conflict aan de Wester-gasfabriek

Het scheidsrecht voor gemeentewerklieden heeft uitspraak gedaan in de zaak van de 37 werklieden van de Westergasfabriek en beslist, dat 30 van deze werklieden strafbaar zijn en dat hun een straf kan worden opgelegd, bestaande in een week schorsing, terwijl 7 gedurende ruim 2 weken tijds de voorlopige schorsing van 8 hunner ingehouden loon niet zal worden uitbetaald. Aan beklagden wordt ten laste gelegd, in de dagen van 23 tot 26 October bij het lossen van kolen volgens tarief niet voldaan te hebben aan de verplichting der werklieden in artikel 11(2) van het werkliedenreglement opgelegd om met ijver en nauwgezetheid de hun opgedragen werklidenzaken te verrichten.

B. en W. hebben er in hun gisterenniddag gehouden vergadering over eenkomstig het voorstel van het scheidsrecht besloten.

Het scheidsrecht was aangelegd uit de heeren Prof. Mr. D. van Embden, J. C. Bringaard, L. Jonker Ems, H. A. Olderson, J. Ploeger en dr. J. van Heltinga Tromp, secretaris.

Het roodvonk.

Naar wij vernemen, heeft het Rijk toegesegd, twee Roode Kruisbarakken, samen vermoedelijk voor ongeveer 50 patiënten, aan Amsterdam in bruikleen te zullen afstaan om eenigszins tegemoet te komen in het tekort aan plaatsruimte in de ziekenhuizen, dat de laatste dagen weer ernstig schijnt toe te nemen. Ter illustratie kan het geval dienen van een stadsgeest, wiens vier kinderen al door roodvonk zijn aangevallen en voor wie geen enkele plaats in de ziekenhuizen open is.

De levensmiddel-misère.

De toestand wordt met den dag bedreverder. Groente-aanvoer is er haast niet. De groente-kooptieden hebben gisterochtend in de vroege slaan wachten van 2 uur tot half zeven en vernamen toen, dat er wel roode kool was, maar geen of bijna geen zien, koolrapsen, wortelen of savye-kool. Wie eenmaal distributie-goederen heeft gekocht, koopt niet meer op de vrije markt, want hij moet zich bij verkoop van al zijn groenten houden aan de verkoopprijzen voor distributiegroenten. Als de kleinhandel zich wendt tot het marktwezen, dan adviseert dat om zich in verbinding te stellen met den minister, en als men dat doet, dan antwoordt de minister, dat men zich heeft te wenden tot het Marktwezen.

Verdere inkrimping van het Rembrandtplantsoen.

Gisteren is P. W. begonnen met achteruitlegging van het trottoir bij de halte, ten koste van het plantsoen, ten einde de straat te verbreden en er aan beide zijden van de rails vluchthoeven aan te leggen, evenals die op het Ledechaplein.

Steiger ingestort.

Bij het afbreken van een steiger, geplaatst voor een gebouw van Clerzon in de St. Luciensteeg, is deze steiger gedeeltelijk ingestort en trof een 12-jarig jongen, die dienengevolge vermoedelijk een schedelbreuk bekwaam. Hij is per ziekenauto naar het Binnengasthuis vervoerd.

Kist steendruksteen naar beneden gestort.

In een drukkerij op de Lijnbaansgracht is gisteren een kist met lithografische steenen die opgescheven werd, naar beneden gevallen en terecht gekomen op twee werklieden, waarvan de een een wond aan het hoofd en de andere een aan de beenen bekwaam. Belden zijn per ziekenauto naar het Binnengasthuis vervoerd.

Vergaderingen.

AANKONDIGINGEN

LEIDEN. S.D.P. Belangrijke ledenvergadering op a.s. Dinsdag. Ledes, zorgt dan allen aanwezig te zijn. Zie kantsgolving Maandagnummer. HET BESTUUR.

„De Zanier“, Den Haag.

Voorzetting van de cursus-vergadering door v. Amstel, over: „Maatschappij-schiedenis“. In de Scheepvaartsstraat 28, 's avonds 8 uur. HET BESTUUR.

„Ontspanningschool“ afd. Mulderpoort.

Door plotselinge omstandigheden kon verschenen Zondag geen school worden gehouden en konden tevens de ouders niet tijdig worden gewaarschuwd.

Zondag a.s. wordt evenwel als gewoonlijk weer school gehouden en de ouders worden verzocht alsdan de in bezit zijnde lijsten in te leveren, waarna elk kind op verzoek een bonboekje kan verkrijgen, inhoudende 10 bons à 5 cents. De opbrengst van deze bonnetjes is bestemd voor de aankoop van een kamerbloescooplaarzen voor de school.

Ouders en kinderen sporen wij aan er flink mede te werken en de lezers om veel te kopen. De Commissie.

Groep „Ontwikkeling“.

Geelvinck, zaal 7, Maandag 13 Nov. zal de heer S. A. Craner, lid van het theosophisch hooftkwartier, spreken over het onderwerp Astrologie (sterrenwielchen). Aanvang stuit acht uur. Toegang openbaar en vrij.

Abonné's te Almelo.

Ingaande Maandag 13 Nov. ontvangen enige abonnees te Almelo de krent per post. Zoodra mogelijk wordt ze weer per looper bezorgd.

Hyena's.

De politie aan het bureau Westerstraat heeft een man aangehouden, die zich bij een behoeftig inwoner van de Brouwersgracht als armbezoeker had voorgedaan en dezen had voorgespiegeld, dat hij hem een betrouwen kon bezorgen. Daarvan had het slachtoffer een bedrag van enkele guldens moeten storten voor administratieve en keuringskosten.

De Jonge Diamantwerkers (sters) en hun bestaanszekerheid.

(H. M. P.). Over bovenstaand onderwerp sprak Donderdagavond in Handwerkers Vriendenkring Mr. M. Mendel voor een vergadering van jonge diamantwerkers. De Voorzitter J. Wins opent na enkele mededeelingen de vergadering.

Mr. Mendel begint met te constataren, dat na het beëindigen van het conflict in den A.N.D.B. er onder de jonge bondsliden meer belangstelling kwam in het werken der arbeidersbeweging in h. b. van den A.N.D.B. Spr. acht de hoge loonen die de jonge diamantbew. reeds op 17 à 18 jarige leeftijd kregen uitbetaald, mede door dat zij niet zoals de oude diamantwerkers de strijd in den Bond medegedeeld hebben de oorzaak ervan de oorzaak werd door zij thans zoo onverschillig jegens den Bond stonden. Zij kwamen volgens spr. in een opzemaakt bed. De oorlog en de vooruitgang der techniek, waren de oorzaak die de bestaanszekerheid eerst bedreigde. De concurrentie ontstond door het kleedensienisme mede een oorzaak, dat steeds een gevaar voor „het vak“ opleverde.

Uw zak is het enige die steeds de minste trillingen in de Kapitaalistische samenleving, kan constataren, doordat zij afhankelijk is van een zeker deel der bourgeoisie, die zich met de voortgebrachte leuze siera.

De minste trilling dien in onze samenleving vooral in Amerika, heeft een werklidheid in de diamant-industrie tusschen de Balkan-oorlogen gevolgd door de huidige oorlog hebben de Roosjes-industrie totaal verregaagd. Van eenige herleving van de Roosjes-industrie na het beëindigen van den oorlog, zal volgens spr. door de uitputting der Balkanstaten, niet veel voortkomen.

Het gehele bedrijfsleven zal deze oorlog in de diepste fundamenteën veranderen. Deze Imperialistische oorlog met zijn bloedige gevolgen, heeft ook een ontzaglijk kapitaal vernietigd. Al het geld dat men door oorlogsleening bijeen geschaarst heeft werd gebruikt voor inproductieve en destructieve uitgaven.

De groote vraag naar kapitaal zal een ongunstige tendenz worden op de loonen. Een tweede ongunstige tendenz zijn de verhoogde belastingen, die nu reeds in Engeland op 35% van het inkomen zijn, en spoedig 50% zullen worden. De concentratie van de bedrijven zal na den oorlog nog sterker zijn dan thans, zoodat die slechts komen in handen van enkelen. De strijd van de arbeiders zal dus moeilijker zijn naarmate het monopolie van de bedrijven zal komen in handen van enkelen, kapitaalkrachten, magnaten. Spr. meent, dat dit alles ongetwijfeld nadelig zal werken op de bestaanszekerheid van de arbeiders, door dure materialen en levensmiddelen. Dit alles maakt noodig een hechter organisatie van de arbeiders, Internationaal, om de hun opgedragen strijden de bourgeoisie aan te vanden (Daverend applaus).

De voorzitter sluit na een opwekkend woord de geselechte vergadering.

Levensmiddelencommissie.

In de gisteren gehouden vergadering werden twee nieuwe leden door den voorzitter welkom geheeten, n.l. de heeren J. Gotschalk, bestuurslid van den R. K. Volksbond en F. Klein Azin, bestuurslid van de Aardappelwinkeliersvereniging.

Melktoeslag.

Daarna berichtte de voorzitter, dat door den minister van Landbouw thans besloten is, dat ook toeslag mag worden gegeven voor de melk, verstrekt aan hotels, café's spijkokerijen en volkskruiken, doch niet voor bakkerijen, beschuitfabrieken en ijsmakers. Ook mag toeslag worden gegeven voor karnemelk en tapmelk voor inrichtingen en slijders, die verder geen melk verwerken en deze producten tegen vastgestelde maximumprijs verkoopen. Deze inrichtingen en slijders moeten door het gemeentebestuur bepaaldelijk zijn aangewezen. Te dezen opzichte zal een regeling worden getroffen.

De rogge-nood.

Er wordt thans door bemiddeling van de Provinciale Broodcommissie rogge aangevoerd uit andere provincies, zoodat de bakkers voorloopig voldoende zullen hebben voor hun normaal maandelijks verbruik. Roggebroodbakkers evenwel, die reeds een deel van de maand meer rogge verbruiken dan hun normale verbruik van 1915/1916 zullen 't zichzelve wijzen hebben, wanneer zij een deel van de maand zonder voorraad zitten.

Rijst en rundvet.

De distributie van rijst en rundvet is thans ook begonnen. Rijst is verkrijgbaar tegen f. 0.14 en rundvet tegen f. 0.40 het pond. Van het eerste artikel werd 400.000 K.G., van het tweede 60.000 K.G. ontvangen.

In dit verband deelde de voorzitter mede, dat de leden der commissie, de heeren Dijkstra en Kristians, bereid waren gevonden een Commissie van Advies betreffende den omzet der winkeliers te vormen, en reeds zeer vele aanvragen hadden beoordeeld.

Boerenkool.

Betreffende boerenkool werd bij den minister van Landbouw aangevraagd om een uitvoerregeling, opdat de zeer sterk gestegen prijs weder zou dalen en de aanvoerders zouden toenemen.

Zuiderzeeverisch.

Daarna kwam ter sprake de wensche-

lijkheid van beperken uitvoer van Zuiderzeeverisch. Besloten werd den burgemeester te adviseren zich betreffende dit onderwerp tot den minister te wenden.

De distributiekosten.

Daarna deelde de voorzitter mede, dat thans met de gemeenten Watergraafsmeer, Sloten (N.H.), Ransdorp, Buksloot, Landsmeer en Nieuwendam een regeling was getroffen betreffende het gezamenlijk dragen van 1/10 van het nadeel uit de voortvloeiende uit de Distributiewet, en wel in verhouding tot het inwonertal. Dienengevolge zal de uitvoer van artikelen naar andere gemeenten worden tegengegaan.

Aardappelen.

Een der leden besprak de wenschelijkheid van het ophetten van den maximumverbruikersprijs voor klei-aardappelen, daar de winst-marge voor den winkelier te klein was. Daar het de bedoeling der regering is de klei-aardappelen te bewaren tot het voorjaar, en thans de veenaardappelen te doen consumeren, bleek de vergadering van oordeel, dat op ophetting van de maximumprijs voor klei-aardappelen niet moest worden aangevraagd. Achten de aardappelhandelaren de winstmarge voor klei-aardappelen te klein, dan slaat het in hun kens hun debiet op de veenaardappelen te richten en handelen zij aldus in de richting, die ook door de commissie de juiste wordt geacht.

Reuzel.

Over het gebrek aan reuzel, waarover een der leden klaagde, zal een onderzoek worden ingesteld. Een der leden klaagde over de verschillende aantekeningen van afleveringen, die de winkeliers thans moeten houden. De voorzitter merkte op, dat was deze methode bezwaarlijk, een goede controle dit eischte, en andere stelsels nog grotere bezwaren voor de winkeliers mede zouden brengen.

Schoisel en kleding.

Daar werd schoisel en kleding besproken. Een nader onderzoek hieromtrent zal worden ingesteld.

ROTTERDAM.

Slachtoffers van het kapitalisme.

Openbare protestvergadering tegen de justitielen aanslag op een aantal arbeidersleiders in San Francisco, morgen, Zondag 12 November, des middags om 12 uur, in de benedenzaal van het gebouw „Diligentia“, Kruislaan 63. Sprekers: E. de Soot en Z. Kitz, van Amsterdam. Entree 5 cent. Het Bestuur.

De Stuwadoorswet.

(H.) We deelden reeds mede, dat de Stuwadoorswetgeving had besloten, in een gehouden vergadering, de grize kaarten in te trekken, omdat er door de havenarbeiders bezwaar werd gemaakt tegen de vrije van uitgifte, een maatregel dus waarmede het vast bootwerkerskorps zou zijn opgeheven.

De Scheepvaart-Vereeniging heeft aan de Algemeene Havenarbeiders-Vereeniging van dit besluit kennis gegeven, waarin zij er mede op wijst, dat er nimmer sprake is geweest van een ongebreidelde uitgifte der grize kaarten.

De grize kaarten, welke zijn ingetrokken, zullen door groene en gele kaarten voor losse arbeiders worden vervangen.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

(H.) Een juffrouw, wonende aan de Nassauhaven, had enkele poeders ingenomen, welke haar door zekere vrouw L. waren verstrekt geworden, doch waarvan zij nu ziek te bed ligt en zich onder geneeskundige behandeling heeft moeten stellen. — Vrouw L. werd door de politie aangehouden, verdacht van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

UTRECHT.

De gemeentetram heeft over de afgelopen maand 665.681 personen vervoerd (in October v.j. 523.987); de opbrengst was f. 33.440 (in October v.j. f. 25.302).

GEMENGDE BERICHTEN.

Over de grens. — Te Aalten kwamen Woensdag 2 Duitse deserteurs over de grens, welke behoorden tot de Keizerlijke Garde, en de gehele oorlogscampagne hadden meegemaakt.

Ernstig ongeluk. — Op het werk van v. Hattum & Blankvoort, t/w. het verzuiven van den Zuiderzee onder Winkel (N.H.) heeft een ernstig ongeluk plaats gehad. Door de slappe van den grond verzakten de rails van een werkspoor waardoor een deel van de kipkarren omvielen. Er is een slachtoffer, een geburd man, die een vrouw met veel kinderen achterlaat.

Smokkelende militairen. — Door commissieleden te Glandbrug zijn aldaar een tweetal militairen uit Zutphen aangehouden, die een partij speek over de grens trachten te brengen. Zij waren voor dit werk per rijtuig uit Zutphen gekomen en schenen dit geregeld te doen. Belden zijn ter beschikking van hun corpscommandant gesteld.

Brievenbus.

S. C. A'dam. — Wij kunnen geen opmerkingen over onze verslagen plaatsen, wanneer die niet gegrond zijn op eigen waarneming. De „Courant“, waarnaar u verwijst, heeft geen eigen verslaggevers, doch is een aflezel van „De Telegraaf“. Het kan u toch bekend zijn, hoe dit blad tegenover alles staat, wat tot de rev. arbeidersbeweging behoort. Wat de eed betreft, volgens onze meening is dat een zinloze formule voor iedereen, die niet behoort tot bepaalde orthodoxe geloofsrichtingen.

Scheepstijdingen.

AMSTERDAM. Aangek. 9 Nov.: Handelsk. Starling, s. Londen, stukg.; 10 Nov.: Vlietstroom, s. Londen, stukg.; 11 Nov.: Steen Hoofd: Betsy Anna, s. Newc.; Sumatra: Heena, s. Genus, stukg.; Tinn, s. Lissabon, stukg.; Javahde: Rembrandt, s. Batavia, stukg.

ZAANDAM. Aangek. Signfred, s. Sundew, hout; Amfred, s. Hufikswall, hout.

Nederlandsche Stoomvaartlijnen.

Benkelsdijk, n. Bat., 7 Nov. v. Kirkwall. Grotius, n. Bat., 7 Nov. v. Kapsstad. Gaasterland, 7 Nov. te B-Ayres v. Amst. Kommerland, n. B-Ayres, 7 Nov. v. Lissabon.

Kaagean, n. Bat., bevond zich 9 Nov. op 56 gr. 38' N.Br., 5 gr. 28' O.L. Alles wel.

Lombok, n. Bat., 7 Nov. v. Lorenzo Marquez.

Maasland, TN ov. v. B-Ayres v. Amst. Medan, 8 Nov. te Bat. v. Rott. Nickerie, n. Paramaribo, p. 8 Nov. Beachy Head.

Oosterdijk, n. Rott., 8 Nov. v. Kirkwall. Pollux, 7 Nov. v. Valpariso n. Mexillones. Rijndam, n. Rott., p. 8 Nov. Udsire. Ternate, n. Bat., 7 Nov. v. Palmouth.

Turbinia, n. Rott., 7 Nov. v. Perim. Tantalus, n. Java, 2 Nov. te Port Said. Themisto, 7 Nov. van Newport News n. Londen.

Binnenlandsche Havens.

LMUIDEN. Aangek. 9 Nov.: Starling, s. Londen; Signfred, s. Sundewall; Amfred, s. Hudikswall; Betsy Anna, s. Newc.; Rembrandt, s. Batavia; 10 Nov.: Heena, s. Genus; Vlietstroom, s. Leith; Tinn, s. Huylva.

Vertr. 9 Nov.: Maria, s. Gothenburg; Nijcolas, s. Newcastle; Eikland, s. dit; Hector, s. New-York; Eemstroom, s. Londen; Patria, s. Gothenburg; Minister Tak, s. Hull; Mars, s. Carthagen; HARLINGEN. Vertr. 9 Nov.: Schokland, s. Goole.

NIEUWE WATERWEG. Aangek. 9 Nov.: Kirkham Abbey, s. Hull; Stavely, s. Londen; Nyroca, s. Liverpool; Ousel, s. Manchester; Batavien III, s. Londen; Elve, s. Newcastle; Kieldrecht, s. Seaham; 10 Nov.: Utrecht, sleepb.; Grave-sand; Iberia, s. Middelbro; Olaf Maersk, s. New-York; St. Philipsland, s. Methil; Laurium, s. Swansea; Ask, s. Stockholm; Soerakarta, s. J. v. Gerontalo, s. dit.

Vertr. 9 Nov.: Birgit, s. Londen; Moordrecht, s. Newcastle; Woensdrecht, s. West-Harlepoot; Wilhelm, s. Gelle; Aristides, s. Newcastle; Leopold II, s. N-York; Woudrichem, s. A-Ayres. VLISSINGEN. Aangek. 9 Nov.: Koningin Regentes, s. Gravesend.

Buitenlandsche Havens.

Alblasenham, 9 Nov. v. Rott. te Skutakoe. Batavien IV, 8 Nov. v. Rott. te Tibury. Engolina, de Vries, 7 Nov. v. Londen n. Rotterdam. Ubbergen, 7 Nov. v. Ramallo n. Rott.

ADVERTENTIE.

Geboren:

JOHAN ANDRÉ,

Zoon van

A. J. BOTTER en

F. C. BOTTER-STEEVENS.

6 November 1916.

Een ongehuwde werkster vraagt werk van 's morgens 6 tot 12. V. g. v. z. Br. onder lett. S. bur. v. d. blad.

Hoest

heeschheid, keelpijn genezen spoedig door het gebruik van eenige

ANGA-bonbons.

Vastzittend slijm wordt opgelost.

Prijs 30 en 60 cent per doos.

In Apotheken en Drogisterijen.

Fabrikant A. MIJNHARDT

Pharm. Fabrick - Zeist.

Haagsch Vakcomité.

Secr.: Prinsegracht 113, Den Haag.

Groote Openbare Vergadering

op Zondag 12 Nov. 1916, des

morgens te 11 uur, in de Groote Zaal

v. h. geb. CONCORDIA, Hoozeand 26

Sprekers: B. LANSINK Jr.

van Amsterdam.

A. MARTINUS

van Den Haag.

Onderwerp: De slachtoffers van

Chicago en de jongste ge-

beurtenissen te San Fran-

cisco.

Entree 10 cent. Debat vrij.

Allen daarheen!

KUNSTTANDEN

als eigen tanden zonder gehemelte

AMERICAN DENTISTRY. DENTAL OFFICE

WILHELMINA STRAAT 31, DEN HAAG

BILLIJKE PRIJS. LANGJARIGE GARANTIE.

BESLIST PIJNLOOZE BEHANDELING

Partijgenooten betalen materialen prijs

EENIGE INRICHTING

Kiesrechtstrijd en Klassenstrijd

door D. J. WIJNKOOP.

Prijs 5 cent.

Franco per post 6 cent.

Wij dringen er vooral bij de afdeelingen der Partij op aan deze en

al onze andere brochures steeds in voorraad te houden en te zorgen voor

colportage op alle vergaderingen, ook op die der tegenstanders. De tijd van

thans is daar juist zoo goed voor geschikt. Brochurehandel S. D. P., J. J.

BOS & Co., Kinkerstraat 300, Amsterdam.

Uitslag

puisten, gele gelaatskleur, worden veroorzaakt door onzuiver bloed. Zuivert dus Uw bloed door 'tgebruik van Mijnhardts Laxeer-tabletten. In vierkante doosjes à 35 ct., 3 doosjes f.1.00. In Apotheken en Drogisterijen. Fabrikant A. MIJNHARDT Pharm. Fabrick - Zeist.

Soc.-Dem. Partij, Amersfoort

Openbare Vergadering

op

MAANDAG 13 NOVEMBER, 8 uur,

in

DE KEIZERSKROON, Hof.

Spreker:

D. J. WIJNKOOP van A'dam.

Onderwerp:

De strijd van het socialisme.

Toegang vrij. Debat vrij.

S.A.A. Openb. Vergadering

in

HANDW.-VRIENDENKRING

Nieuwe Achtergracht bij de Roeterstraat

te Amsterdam,

op ZONDAG 12 NOV. 1916,

's morgens 11 uur.

Sprekers: G. Rij